

Apologeticus Dei. XVII.

IN NOMINE JESU!

DISPUTATIO THEOLOGICA,
De.

**EXTENSIONE
RESPONSIONIS
AD EXCEPTIONES
BEZÆ CIRCA Ezech,**

XVIII: 23. & XXXIII: II.

Quam.

Dei O. Max. Auxilio,

In Regiâ Universitate Aboënsi,

Consensu Reverendæ Fac. Theol.

P R Ä S I D E

ENEVALDO SVENONIO,

Q. G. A. S. S. Th. Doct. Prof. Primario,

*atq; Ecclesiarum Aboënsium ac Nu-
mensis Pastore,*

Defendere conabitur

P E T R U S G A R D I N U S

Calm. Smolandus.

In Aud. Jup. & Max. ad diem 26. Jun.

A: Xeroyoniae M. DC. LXXX.

ABOÆ, Impressa à JOHANNES WALDIO;
Acad. Typogr.

Reverendissimo in Christo Domino,
DN. M. HENNING Episcop
Diœcœlos Calmariensis Episcopo
eminentissimo, Consistorij Präredi
Amplissimo, Collegij Ephoro longè
dignissime Patrono & studiorum
mœorum promotori quovis huma
nitatis obsequio devenerando;

NEC NON

Admodum Reverendis, Amplissimis, Celeberrimis,
Præclarissimis, Clarissimis Doctissimis,

VIRIS ET DOMINIS:

DN. M. CAROLO Carlson, apud
Holmenses Pastori primario Consisto
rijq; Präredi;

DN. M. MAGNO PONTINO Ecclesie S.
Jacobi, apud Holmenses Pastori & admi
taltatis superintendenti;

DN. M. CANUTO CORELIO, Collegij
Calm: S. S. Theol. Lectori, Pastori in Åbh.
& diœcœsos Archipræposito.

DN. M. ANDREÆ SWEBILIO, Coll: Cal.
Rectori Ecclesiarum Dei in Liungby & Hos
mo Pastori & præposito;

DN. M. NICOLAO WALLERMAN, Pa
stori & Præposito in Höggby dignissimo,
Parentis loco amando.

DN. ANDREÆ GARDINO, Diacono in
Thorsåhs Patruo honorando.

Patri, mecenatibus, Præceptoribus, benefactoribus &
fautoribus in Christo Iesu dilectissimis.

Religioni verae addicti Egypcius or-
thodoxi, admiratione fortassis de-
fixi quererent, cur Heterodoxis omnes
falsa sententia sine adeò tenaces, profer-
tim cum non parū mirari subeat, viros
certè exquisiti & doctos, in luce Scriptura-
rū Clarissima adeò Cæcutiare ut optimū.
Numen causam mali statuere non eru-
bescant, si Apostoli non extareb dicitur:
oportet inter vos esse hæreses, summus
quippe Deus, justo suo iudicio veritati
adhaerere nolentibus aliquādo permittit
credere mendacio. quam illorum abe-
minandā sententiā, haec tenus tot argu-
mentis devictā, tot conciliorū decretis
sapienti jugulatā, tot orthodoxi scriptis
concuſſam, præſens quoq Theologica di-
ſputatio Exagitat, dum hereticorū argu-
tias, fallacias, Capiones, commentarii
dicula vel potiug lugenda, masculē despici-
cīs ac refutat, sic arenarum telas, in qui-
bus imbecilla menteſ tanquā muſcæ mi-

serè inhærescunt, constanti fide perrū-
pimus. Mibi proinde cum placuerit sub
præsidio Doctoris Excellentissimi in no-
bilissimo argomento meum exercere
ingenium, illud volui partim, partim
debui, Reverendissime præsul & Amplissimi
Domini, Vestrī nominibus in-
scribere, volui ut beneficiorum vestro-
rum in me abunde collatorū indelebilem
haberetis Characterem, debui ut ingratia
boni viri, quo gravig ong terra non fert,
effugerem nos. accipite ergo, Reverendissime
præsul & Amplissimi Domini,
hoc quidquid est vili quidem, ast viris
magnis haud ingratimuneris, eā mes-
tu sinceritate quā offero. De cetero, Re-
verendissime præsul & Amplissimi Do-
mini, Regi nostro Clemensissimo, patriæ
cui nati ac dicati estis, tandemq mibi
in longā etatem feliciter vivite! Valete!

Reverendissimi Præsulis

&

Vestrarum Amplitudinum

devotus Cliens

PETRUS GARDINUS CALMI.

Pergit Beza:

Disput.

XVII.

Relsp.

PETRO

GARDI-

no Cal-

mari-

ensu

AD 2. Quām multa quæso, in tām
paucis partim extrā rem, partim
falsō dicta? Absolutum iste perpetuā
vocat decretum ipsum prædestinationis,
quasi nos illud absq; Christo, &
Separatim spectemus. Nam, ut in
illa Disputatione de Christi persona
sæpe ostendimus, ita hic quoq; D. An-
dreas putat quicquid distinctè conside-
ratur, etiam separari. Res autem ita se
habet. Prædestinationis decretum &
ej⁹ executioni subordinatas causas me-
dias, ipsamq; ad cō executionē, nunquam
separamus, sæpe distinguimus, in-
terdum conjangimus, præcunte nobis
Dei verbo & ipsa ratione flagitante,
ut hæc interdum per se, interdum qua-
tenus cohærent speulentur. Sic di-
citur nos elegisse Deus ante iacta
mundi fundamenta, nempe aeterno

Illo decreto distinctè & velut intra ipsum Dei simum considerato, de quo scribens August. in Psalmum ultimum, prædestinatio, inquit, nostra non in nobis fasta est, sed in occulto apud ipsum àneiusq; præsentia. Tria vero reliqua in nobis fiunt, vocatio, justificatio, Glorificatio. Sicut autem, hac servata distinctione, nos à Deo in ipso prædestinati, minime quidem separamur, sed distinctè consideramur ut vocationi, justificati, & tandem glorificandi, ut ita prædestinans à prædestinatis, & decretum à causis executioni subordinatis, ipsaq; adeò executione discernatur: Sic etiam filius ipse Dei dupliciter necessario in hac Disputazione consideratur. Quatenus enim est unus cum Patre coeternus Deus, & secundum quod verbum est Dei, Deus apud Deum: & habita illius aeterni

æterni proposui per se consideratratione non est prædestinatus, sed cum patre & Sp. S. prædestinator: & sui ipsius ut hominis futuri, & omnium à Patre in nos conferendorum, ipsorumq; adeò causalium mediarum coordinator: quatenus autem honore, non tantum est & ipse prædestinatus & subordinatus, (idq; grates ab æterno) sed etiam ut omnium ad vitam æternam prædestinatorum futurum, singularum videlicet suo tempore in ipso re ipsa eligendorum, vocandorum, justificandorum, & tandem glorificandorum, caput. Hoc autem maximi momenti discrimen qui vel ignorant, vel non observant, omnia in hac per se perplexa tractatione involvunt, & tum sese tum alios in avia secum abducunt. At Augustinus, cui a Pelagianis vexato Ecclesia debet veram &

attentis omnibus perspicuam hujus mysterij explicationem, ut illum de qua dixi inter decretum ipsum, & subordinatas ejus executioni causas distinctionem accuratè ubique observat: Sic etiam duplex istud christi modus prædestinationis, modò ut prædestinatus, plurimis locis discrimen notat, ut lib. de Prædest. Sanctorum L. l. C. 15. & lib. 2. Cap. 24. plenè demonstr. & tract. in jo. 17. perspicue definiens, priusquam, inquit, hic mundus esset, neque nos eramus, nec ipse Mediator DEi & hominum ipse Iesus Christus. Et mox, Nemo regulam fidei intuens filium Dei negaturus est prædestinatum qui negare eum hominem non potest. Rectè quippe dicitur non prædestinatus secundum quod est verbum Dei, Deus apud Deum. Ut quid enim prædestinatur, qui jam esset quod erat, sine initio, sine termino sempiternus? Illud enim prædestinatum erat quod non dum erat, ut suo tempore fieret quemadmodum ante omnia tempora prædestinatum erat, ut fieret.

Aliter igitur Christus considerandus est ut causa prædestinationis efficiens cum Patre & Spiritu Sancto: Aliter ut primum ipsius præ-

prædestinationis, de servandis per misericordiam in ipso electis effectum. Quod igitur hoc loco D. Andreas de Christo scribit, si in Christo considerat ut prædestinante: ineptissimè putat sic tolli quod è contrario sic statuitur: nempe decretum illud quod ipse absolutum invidiose & falso vocat, nos autem occultum dicimus, quia sola Dei voluntate nititur, ad cuius altitudinem ipse Apostolus obstupefecit: & quoniam donec nobis per Spiritum S. detur mentem Domini tenere 1. Cor. 2: 16. & Esa. 45: 3. Quasi in sinu DEI latet, ut paulo ante ex Augustino declaravimus. Sin vero Christum considerat ut prædestinatum & prædestinatorum caput, sum sanè facit D. Andreas quod consuevit, id est, decretum illud à subordinatis illius decreti causis non distinguit.

Quod autem postea subjicit, omnes videlicet homines à Christo ad pænitentiam vocari, ne de externa quidem vocatione verum esse, si de singulis personis, ut iste vult, accipiatur, non tantum falso sed etiam ridiculè affirmari nullies jam ostendimus, & res ipsa, ab omni penè avo testatur, Nec certe Cbri.

stus omnes, sed multos vocari dixit Matth. 20: 16. Internam autem vocationem (qua præordinationem ad vitam aeternam necessaria sequitur Acto. 13: 48. & 22: 14.) Sive apertiorum cordis Act. 16. 14. Sive tractiōnem Job. 9: 44. de qua loquens Christus, omnis, inquit, qui audivit, a Patre meo & didicit, ad me venit. Job. 6: 45. quis Christianus ignorat?

Deniq; quod ad istud attinet, si non ex prædestinatus fac ut prædestinerū, quis non miratur ab isto proferri potuisse, quod non ignorat non a vero Augustino penitum, sed ex impurissimis Pelagij lacunis haustum, nobis etiamnum hodie a Semipelagianis forbendum impudentissime propinari? Quis enim non vides; Sic incertam cuiusvis prædestinationem statui ad extremum usq; balitum? Id est unicam nostra πληροφορίας basin sic penitus everti? Nam quando tandem qui ipsam statuit se effecisse, ut ex non prædestinato fieret prædestinatus? Scilicet postquam legem impleverit, id est, se implevisse somnia verit. Quid autem fides in solam DEI in Christo gratiam feratur, & non nisi secundum

dum propositum prædestinatus & vocatis de-
tur, Rom. 8:28. & Eph. 1.5. quinam id
fuerit prædestinationis causa efficiens, cuius
est effectum? Deinde, si faciendo prædesti-
nationem impetramus, certè ex meritis vel
prævisis vel præsentibus dabitur, quum ē
contrario testatur Apostolus electos esse nos &
vocatos, non quod jam Sancti essemus futuri
sed ut Sancti fieremus: nec sit electio ejus
qui velit, vel qui currat, sed misericordia Dei,
quod millies verus Augustinus aduersus Pelagium
observat. Et quæso, quid erit non esse præ-
destinatum? Nempe mediae cujusdam esse
conditionis ab hominis voluntate & operibus
suspenſa, ut pote in cuius arbitrio sit possum vel
prædestinari vel non. Age igitur manifeste ad
Pelagianos defiant quicunqu cum D. Andrea
non certè Augustinianam, sed ab Augustino
fortissime integris etiam libris opugnatam
Sententiam illam ut veram usurparunt.
Quod si libeat illam emollitam ad orthodoxæ
fidei ab ipso Augustino defensæ canonem re-
vocare, tum sanè minime nobis adversabitur.
Erit enim non ad Deum ipsum sed ad nos,
neg^r ad illud Dei decretum in ipsius sinu ab
eterno

aterno conceptum, sed ad ejus nobis in Evangelio patefacti sensum & agnitionem referenda: Sicut nos Petrus admonet, ut nostram electionem & vocationem firmam efficiamus: non certè in Deo qui seipso solo innititur, sed in nobis, crescentibus videlicet in fide & ad finem adducentibus Sanctificationem nostram in timore Domini, 2. Cori. 7:1. Fuxta illud 1. Joh. 3: 10, Per hoc manifesti sunt filii Dei & filii Diaboli, quod quisquis non exercet justitiam non est ex Deo, & quisquis non diligit fratrem suum. Num vero nos prædestinationis nostra patefactionem in illo occulto Dei decreto, ac non potius in Dei verbo, ut auribus nostris per hominum ministerium insonante, sic per Spiritum S. cor nostrum pulsante & illud apperiente, atq; adeo in illud sese insinuante querendum docui-
mus? Neq; a prædestinatione ad medias cau-
sus descendendum esse dicimus; Sed contra ex
effectis, nempe ex Sanctificatione, sive fidei
fructibus ad ipsā fidem, à fide ad justificationē,
à justificatione ad vocationem ex proposito, &
ab hac tandem ad ipsum aeternum & immu-
tabile prædestinationis propositum ascendere

nos in gravissimis praesertim temptationibus oportere: Unde certa illa nostra glorificatio-
nis spes, quae nunquam confundit: Immò οὐληρεΦορία immò καύχησις, exemplo pau-
li Rom. 8. à 31 Vers. ad finem usq; nobis
præeuntis, in animis nostris foveatur. Sed
aliud est de ipsa prædestinationis doctrinā,
quam de ipsis usu & applicatione differere:
Quas duas questio[n]es proorsus diversas qui
commiscunt, magnas huic tractationi tene-
bras offundunt. Neq; naturali necessitate
peccandi, neq; necessario, tum in electis, tum
in reprobis, prædestinationis aeterna eventu,
excusari peccata, vel tolli contingentiam.

Respondeo: 1. Concedendo aliud esse
distinctionem nominalem, aliud vero
divisionem realem. Unde proverbium;
Non voces seu vocabula, sed res
ipsarum verbo Salutis contrariae, hæresin
efficiunt: Etenim verba valent ut num-
mi; faciles igitur simus de verbis, u-
bi de reip[s]â constat. 2. Quod vero Be-
za reip[s]â constitutus decretum præde-
stinationis absolutum, & non solum
distingvat, sed & à subordinatis causis

medijs separat, ex eo non solum patet, quod vocet illud *Occultum*, ac gratiam conversionis omnibus hominibus offerri neget; sed & vel maximè quia in hac causâ cum ipso *Calvino* colludat, quod scilicet Deus non modò ab æterno præscivit Adamum Lapsum; Sed ideo etiam præscivit, quia suâ voluntate & decreto ad hunc ipsum lapsum destinaverat illum: quis non videt, non tantum ad ultimum finem, qui istorum opinione est gloria vel justitiæ vel misericordiæ Dei: Sed etiam ad causam intermediam, quæ confessione propriâ, est ipsum peccatum, Adamum ab æterno fuisse ordinatum? Etenim sic alibi, nempè Vol. I. Quæst. & Resp. p. 681. Scribit Beza: *Summa igitur eorum quæ de providentiâ dixi, hæc est, nihil prorsus vel invito vel nesciente Deo evenire, sed ita omnino, ut Deus ipse ab æterno derrevit patentissimè & efficacissimè causas omnes intermedias disponens, ut ad destinatum finem necessariō, quod ad ipsius decretum attinet, ferantur &c.* Quem, inter-

interpretatur Hermannus Rennecherus in aureâ salutis catenâ p. 32. his verbis satis blasphemis: *Deus impios arcanâ vi, banquam occultâ fune, alioquin nescios, ad eos fines, quos ipsi minimè spectant, consequendos trahit.* Sic impij occultâ DEI manus, sine ullo suo proposito & conatus, ad finem ipsis incognitum non secus diriguntur, quam sagittæ ad emissentis scopum sine ullo suo sensu perveniunt. Quinimô etiam alibi ligatur Beza proprijs compedibus ubi super cap. 9. ad Rom. sic scribere ausus est: *Deus reprobos odio habet nondum natos, & nullo indignitatis respectu exitio destinavit.* Si hoc non sit Reprobationis decretum constituere absolutum & pereumptorium, judicent alij. 3.
Longè aliter ergo B. Augustinus prædestinationem intellexit Tom. viii. in Enarr. Ps. 150. mihi p. 381. ubi sic scribit: *prædestinatio nostra non in nobis facta est, sed in occulto apud ipsum in ejus præsentia.* Tria vero reliqua in nobis fiunt. Vocatione,

DE CAUSSA M A L I
tio justificatio, Glorificatio. U-
bi mox explicatur quid sit factum ia-
occulto scil. a. antequam fueramus
creati β apud ipsum prius quam hoc
Mysterium nobis fuit in verbo Dei re-
velatum. γ. In ejus præsentia, fortassis
præscientia, ne sapiat τελεογίαν. 4. Quin-
imδ, non potest esse obscurum am-
plius attento Lectori orthodoxo, quid
Calviniani per occultum illud decretum
intelligant, newpè i. Conclusum ab
æterno in arcano Dei consilio, de qui-
busdam hominibus salvandis, quibus-
dam vero damnandis. ii. De lapsu
protoplastorum, ut decretum illud pos-
set promoveri ad executionem. iii.
De quibusdam ex lapso genere huma-
no in Christo eligendis & redimen-
dis. iv. De maximâ parte hominum
ex absoluto sed Justo odio æternæ da-
mnationi adjudicandis. Conf. Calvi-
nus ipse Lib. 3. Instit. c. 72. s. ii. Si non
possimus Ratione assignare cur suos miser-
ricordia dignetur, nisi quoniam illi ita pla-
cet, neq; etiam in alijs reprobandis aliud ha-
bebi-

bebimus, quam ejus voluntatem. Et cap. 23. §. I. scribit idem: Minime consentaneum est præparationem ad interitum aliò transferre, quam ad arcanum consilium Dei. Zanchius Lib. 5: de Nat. Dei c. 2. p. 713. pariter statuit his verbis: Totam reprobationem, hoc est tum rejectionem à gratiâ & gloriâ, tum destinationem ad dedecus & ad iram Dei, hoc est, ut essent vasa irae & vas in contumeliam, contendimus cum Apostolo ex solâ Dei voluntate pendere, &c. Sturmius item in suâ Duatribe de prædest. th. 14. p. 161. ait: Causa reprobationis efficiens & sola & tota & absoluta, est Solum, aeternum, liberrimum atq[ue] justissimum beneplacitum DEI, universam reprobatorum indignitatem prævisam penitus excludens. Reichelius in Acad. Francofurtensi ad Oderam Theol. Prof. Calvinianus, quem Anno hujus seculi 1651, mense Julio, proprijs auribus audivi, refellere volentem Exegesin B. Dn. D. Baltazaris Menzeri in Aug. conf. ac Auditoribus suis dictantem, distingvendum esse inter Electionem à priori & posteri-

ori,

oti, ad illam reducendam esse destinatio-
nem ad causam, id est, peccatum;
ad hanc destinationem ad consequens
effectum, id est, Electorum quidem ad
Redemptionem per Christum, Repro-
borum ad æternam damnationem:
protestando se sic non excludere à præ-
destinationis negotio ipsum Redem-
ptorem ac Salvatorem Christum, quem
è vestigio, procul omni dubio exoscu-
laretur, si fuisset superstes ipse Beza, qui
pariter ad Resp. D. Iacobi Andree exci-
pit his verbis: *Quasi nos illud absq; Christo & separatum spectemus.* Quousq; ve-
ro Christum sive habeat inclusum sive
velit exclusum, jam dudum patuit: Si
enim nullo indignitatis respectu multis ex-
ilio destinavit Deus antequam nati fuere;
sequitur ejus judicio satis præsumptu-
oso & falso, gratiam Dei ac Meritum
Christi, quæ particularia facit & solis e-
lectis præordinata, Reprobis nunquam
potuisse conducere, quæ sententia ad-
versatur toti officio Christi cum Sacer-
dotali cum Regio, ne dicam prophe-
tico

tico juxta illud. Matth. 11: 21. seqq

Resp. 4. Quod attinet allegationes ex Augustino, partim non comparent, ut Tract. in Joh. 17. partim non ijsdem verbis, utpote Lib. de prædest. Sanct. c. 15. hæc saltem verba ibidem leguntur: *Est etiam præclarissimum lumen prædestinationis & gratie, ipse salvator, ipse Mediator Dei & hominum, homo Christus Iesus.* Etenim in toto hoc capite non reperio ullam aliam periodum quam cum hâc Beze potest, conferri, licet sensu dissimilimo: *Priusquam hic mundus esset, neq; nos eramus, nec ipse Medicator Dei & hominum ipse Iesus Christus.* Separat enim semper hic decretum ipsum & causas executionis ejus, q: Deus ab æterno absq; intuitu fidei vel incredulitatis, quosdam elegisset ad vitam, quosdam ad mortē & damnationem: illis demum daret Christum redemptorem, hos vero perpetuō præteriret. Ille vero quem sequitur D. Andreas, Dei prædestinationi de salvandis hominibus semper includit intuitum Christi in quô

in quo sumus electi ante iacta funda-
menta mundi Eph. 1: 4. hic aliter de
Christo prædestinato loquitur, quip-
pè quem ἐπεξηγητικῶς subordinatum vo-
cat licet gratis ab æterno: Ille verò
aliter loco allegato ait: *Nam et ipsum*
Dominum gloriae in quantum homo factus es
Dei Filius, prædestinatum esse didicimus.
Nequaquam vero Subordinatum nuncu-
pat, quippè quod Beza referat Chri-
stum prædestinatum ad prædestinatio-
nis non causam sed effectum, in eo
latet dolus prædestinationis absoluta
in qua adversarius non solum dolosè
distinguit decretum à subordinatis, ut
vocat illius decreti causis, sed & ineptis
simè ne dicam periculosisimè dividit
Quod ut evidentius pateat, adscribam
ordinē absolute prædestinationis commu-
ni calculo hostium veritatis statumi-
natum: Statuunt enim illi Deum in
æterno consilio suo deliberasse, qua-
ratione in suis creaturis, justitiam pa-
ritè & misericordiam exercendi oc-
casione capere posset: decrevisse
igitur

igitur primum hominem creare; deinde ita condere, ut labi eum non contingeret, sed ut laberetur inevitabiliter, ita ut oportuerit Adamum, ex illâ, non prævisione solûm æternâ, sed & præordinatione & destinatione Dei labi & in damnationis necessitatem incidere: decreuisse porro, lapsum genus humanum in duas dividere partes, quarum alteram, numero paucioram salvare, alteram numero frequentiorem in omne ævum damnare, ut in his justitiae suæ rigorem, in illis misericordiæ gratiam demonstraret & exerceret. Et quod reprobos attinet, ajunt illos à Deo, nudo seu absoluto decreto, non tantū esse propter peccata inferno destinatos, sed & ad hoc ipsum præordinatos, ut non eredant, non convertantur, sed quicquid faciant aut conentur, salvari eos impossibile sit. Insuper hos homines sentiunt nunquam à Deo fuisse dilectos, nec Deum illorum salutem desiderasse, neq; filium ut pro illis more.

retur, misisse, neque hos voce Evange-
lii seriō vocari, neque velle ut in ba-
ptismo regenerentur atq; à Spiritu S.
renoventur, sed à Christo simplicitē
ejusque merito exclusos ARCANO
Dei C O N S I L I O , seu impervestigabili &
OMNES CAUSAS antegrediente, damna-
tioni æternæ præjudicatos esse. Quod
verò ad Electos pertinet, statuunt il-
los eodem occulto decreto, omnes
causas & media salutis, puta mortem
& Redemptionem Christi, annuncia-
tionem Evangelij & Fidem nostram
antecedente, ad salutem esse creatos:
vì verò hujus occulti consilij deduci
ad agnitionem Christi & perseveran-
tiam; hisq; solis meritum Christi à pa-
tre procuratum, his solis vocationem
efficacem competere, hos solos pro-
missiones Evangelij concernere; hos
solos immutabili decreto electos, ut
quicquid malī & facinorum scelerumq;
admittant, tamen necessariō in viam
redeant, convertantur, fidem & gra-
tiam Dei nunquam amittant, sed tan-
dem

dem irrefragabiliter salvantur. Quod si tale decretum non sit *absolutum*, iudicabit purior Ecclesia, iudicabit olim Salvator Mundi.

Resp. 5. Quod repeatat, non omnes videlicet homines à Christo ad pænitentiam vocari, ad ravim usq; inculcatum est, id non tantum falso sed & contumeliosè in meritum Christi asseverari, qui neminem excludit & neminem necessariâ seu absolutâ præordinatione ad vitam includit. De tractione quoq; dictum est prius, quod non fiat fato Calviniano.

Resp. 6. Et quidem a. Ad illud ex Augustini scriptis: *Si non es prædestinatus, fac ut prædestineris:* Quia fatetur Adversarius ipse, esse propositionem ἀμφιβολογικὴν, & partim lapere Pelagianismum ac hodie nobis à semipalagianis solvendam propinari: *Si enim faciendo ait, prædestinationem impetramus, certè ex meritis vel prævisis vel præsentibus dabitur:* partim sanosensu tolerandam esse, ubi inquit,

quod si libeat illam emollitam ad Orthodoxæ fidei ab ipso Augustino defensæ ea nonem revocare, tam sanè minimè omnib⁹ adversabitur: erit enim non ad Deum ipsum sed ad nos, neq; ad illud Dei decretum in ipsius sinu ab æterno concepturn, sed ad ejus nobis in Evangelio patefacti sensum cognitionem referenda: Sicut nos Petrus admonet, ut nostram electionem & vocationem firmam efficiamus &c. B. Ad ᾧ ληροφορίαν καὶ κάυκησιν ad quam provocat & prædestinationis effecta, Sanctificationem, Justificationem, vocationem ex proposito, immutabilem inde seculi electionem, quō in gravissimis temptationibus ascendendum esse docet, respondeo per observationes seqq;.

I. Quia sciunt à uox patrum Calviniani, tales hypotheses se doctrinæ prædestinationis supponere, quibus via

sternitur vel ad Securitatem ab unâ; vel ad Dubitationem ac desperationem ab alterâ parte; hinc aut silentio negotium hoc involvere satagunt, aut contra conscientiam de praxi salutis & certitudine Electionis suæ judicant: Nam hoc nobis fixum manet; Stante illorum ~~Christo~~ nullus tentatus erigi, nullus hæsitans de Electione vel salute suâ confirmari aut certus esse unquam in æternum potest. Etenim, quicunq; credere debet, Deum ex toto genere humano tantum aliquos, & quidem minimam partem, ex absolutâ p̄faneq; absconditâ ~~orthodoxia~~ ad vitam æternam elegisse; hic se Electum & Salvandum esse firmiter concludere non potest: Atqui omnis homo Calvinianus illud credere debet. Ergò Electum se & Salvatum iri firmiter concludere non potest. Major est longè evidentissima: cum sub particulari, absoluto & arcano decreto nequeat ullus de se invictè subsumere; Qualis enim foret argumentatio. Et quæ consequentia: Deus

paucissimos, quos nūdē voluit, sūne o-
mni respectu Fidei ab æterno elegit.
Ergò Te quoq; paucissimis illis Electis
anoumeravit? Statim enim excipiet
tentatus, de hoc ipso se valdē dubita-
re, adhuc se de suā Salute usq; incertum
esse, nec ullum, quo erigi queat, au-
dire argumentum.

II. Si verò ablegaveris eum ad vo-
luntatem Dei revelatam, mox ex princi-
pijs Calvinianis excipiet, eam volun-
tatem esse Signi; se verò de voluntate ar-
canā & Beneplaciti, adhuc admodum
ambigere: Cum enim hæc quandoq;
prorsus revelatæ contraria sit, non po-
terit tentato persuaderi, ex Scripturis,
Deum se sincerè diligere & Salvum vel-
le. Quicquid sit regeret, se signum
audire, beneplacitum ignorare.

III. Si Meritum Christi tentato de sua
prædestinatione obtuleris, parata ipsi
responsio erit: Christum non pro o-
mnibus, sed paucissimis tantum efficac-
iter mortuum esse (qeomodo autem
persuaderi potest, ut se istis inclusum
esse credat, non video.)

IV. Si

iv. Si promissiones universales urgeas,
nec illæ sufficient, quippe restrictæ tan-
tum ad genera Singulorum, non sin-
gulos generum.

v. Si Sacramentorum Efficaciam & usum
conamendes, non etiam sic conscientia
tentati tranquilla erit, qvùm hæc pari-
modo ad voluntatem Signi pertinere,
non autem occultum Dei beneplaci-
tum ostendere reponet. Atq; sic ni-
hil manebit residuum, quod temptationi
ac profunditatibus Satanæ solidè op-
poni potest, firmumve animo dubitan-
tis solatium subministrare. Unde fa-
cile est judicatu, dogma Calvinisti-
cum non esse divinū & Apostolicum:
Ut enim omnis Scriptura Evangelica,
sic omnis doctrina inde deducta facit
ad nostram consolationem, Rom. 15: 4. At
dogma de occulto decreto Dei de no-
strâ prædestinatione ad salutem æter-
nam, nullâ anxias mentes & conscien-
tias verâ θραυλήσει erigere valet, qua-
propter non est fundatum in scriptu-
ris nec verè Apostolicum, sed Satani-

535 DE CAUSSA MALI
cum & Apostaticum. Ut verò scipios
Calviniani ab hac difficultate liberent,
diversos solatij & certitudinis modos
præscribere solent, quos ordine uoà
cum fundamētis πληροΦορίας Bezanæ
examinare lubet. Sunt autem seqq.

I. *Obligatio Christianorum omni-
um ad credendum.*

Quisq; enim tenetur credere se ad
salutem aeternam in Christo Electum esse: &
nemo hic excipiendus est, ne reprobis qui-
dem. Zaneb. lib. 5: de Nat. Dei, cap. 2: p. 648.
¶ Sed vanum hoc est effugium, quip-
pè hypothesin involvit, Calvinianos ne-
minem consolari posse, nisi assumant
falsum: Omnes enim electos esse falsum
est, quia non reprobi sunt tales; tamen
quemvis dicunt teneri ut hoc credat.
Num ergò ad falsa ctiam credenda
obligati sumus?

II. *Testimonium Spiritus internum:* Zan-
etus scil. eod. c. q. 1, th. 2. p. 658. seqq.
tres modos imprimis ratificandæ Elec-
tionis commemorat, quorum hic
quoq; unus est: *Spiritus*, ait, Sanctus
dum

dum testatur interne nostro Spiritui
hoc est, mentibus nostris lumine suo
illustratis, nos esse filios Dei, apertissi-
mè revelat, nos fuisse ab æterno præ-
destinatos èis vōdēcīar. Bz. a. Modus hic
gratificatur Enthusias̄tis de Revelatione
immediatâ. β. Non est perpetuus, sed
ingravioribus temptationibus proſus ex-
spirat, dum nullius vel fidei, vel testi-
fiantis Spiritus Sensus deprehenditur,
cum intus sint terrores & foris pugna 2. Cor.
7: 5. Nostrumq; cor nos condemnat
Joh. 3: 20. Adeò ut cum Davide à fa-
cie Dei nos abjectos opinemur, Psal.
31: 23. Jon. 2. 1. scqq. Deum oculis ob-
versantur mera fulgura & tonitura,
nempè Ira Dei ejusq; Justitia immutabilis,
rigor legis inflexibilis, peccatorum onus im-
portabile, cruciatus inferni intolerabilis, dia-
bolorum vexatio inexpiabilis seu implacabi-
lis &c. Quamvis ergo tempore quieto,
quo sumus extra periculum tentatio-
nis statuti testimonium reddat Spiritus S.
Spiritu nostro quod sumus filij Dei, idque ex
verbo Revelato, Rom. 8:16. Ingruente

tamen procellâ temptationum, dissipatur & evanescit, ideoq; non est fundatum solatij καθολικὸν.

R^g. 3. Adhuc, semper dubitandum erit νῦν μαρτύριον istud sit à Spiritu Sancto profectum, an verò à carnali quādam præsumptione ortum, cum decretum Dei de Electione eorum sit occultum, ipsi planè incognitum.

III. *Verbum Evangelij*: manifestum est scribit idem zanchius cod. Lib. p. 659. Deum per verbum Evangelij, ubi omnes fideles pronuntiat electos, suam cuique fidi revelare prædestinationem. Requiritur tantum ut fidelis auditor universalibus propositionibus, in anima suâ assuant: *Atqui ego, Gratia et dono Dei fidelis sum et c.*

R^g. Neque hic modus omnes dubitationis scrupulum tollit. Nam a. Non est *perpetuus*: tempore enim temptationis & in turbine cogitationum hæsitantium expirat; quomodo enim tentatus de se subsumet de quo dubitat? & nulla in conscientiâ πληροφορία sentit

sentit! *B.* Non est certus & firmus; stan-
te enim decreto absoluto & occulto consi-
stere fidei ætérnæ non potest: unde
enim quis confirmabitur in fidé habere
aut credere posse? Num ex verbo? At
hoc juxta illos s̄epissimè inefficax est.
Num ex promissionibus? At hæc sunt
particulares,, ergò nemo se illis nisi
incertò & conjecturaliter includere
potest. Num ex Sacramentis? Ast
hæc saltem significant & nihil boni
conferunt, sunt putamen, Medullâ gra-
tiae communicanda longissimè absen-
te, quare semper manebit hic scrupu-
lus: Nescio an Deus serio velit mei
misereri, quia voluntas eius occulta
est nullis mediis patefacta. Et si maxi-
mè credere velim, ignoro tamen an
hæc fides sit genuina & viva, cum
multi hac persuasione in ipso agone,
editâ desperatione decepti sunt, neq;
ullum verbum aut ullam promissio-
nem habeo, cui firmiter quicam ac-
quiescere.

IV. Effecta prædestinationis:

539 DE CAUSA MALI
ad quæ una cum zanchio aliisque
provocat etiam noster ex professo
adversarius Beza, ille pag. 660 sic scri-
bit: *Dens ab effectis seu nosis nobis im-
presis nos fabi obsignat in Christo atque ita
obsignat, ut si diligentè, animum adver-
tamus, agnoscere inde non obscurè possimus,
nos à reliqua hominum turba selectos & ad
vitam aeternam praedestinatos fuisse.* Ad-
dendo duas rationes 1. quia per ef-
fecta cognoscuntur causæ 2. quia ex-
pressæ sunt divinæ Electionis formæ β.
Recensendo tria in primis effecta 1.
Christum habitantem 2. *Vocationem effi-
cacem.* 3. *justificationem ad quam referto
sanctificationem, conscientiam bonam,*
Charitatem non fidam, patientiam
*in adversis, gloriationem in tribula-
tionibus &c.*

¶. concedendo secundum quid hæc
testari de Electione, si quis actu cre-
dat & se credere sentiat; quid vero sit
statuendum de tempore, tentatione
durante, ubi de hisce effectis omni-
bus pariter dubitatur, non statim pa-
rata

rata est κάυχησις, sed tentatus ille tanquam reprobis omni solatio destitutus relinquitur p. 2. De effectu oemo potest confirmari nisi prius fuerit certus de operatione causæ: quamdiu enim non est persuasum dubitanti, Deum serio velle effectus prænominatos in se producere, tamdiu de illorum præsen- tiâ & veritate caußæ operantis per illa effecta, æque dubitatur. In summa: Committitur Circulus & petitur principium, quod in circulo non inve- nitur, Effecta specietenus indigitata à Bezs fundantur in Scalâ prædestina- tionis Calvinistica cum quindecim gra- dibus, qui sunt seqq:

I. Propositum de manifestandâ glo- ria Dei in omnibus.

II. Absolutum Decretum de quibusdam glorificandis ex Miseri- cordiâ quibusdam damnandis ex justitiâ.

III. Glorificandorum & Reijcien- dorum specialis præscientia,

IV. Præscitorum dilectio velodium,

V. Di-

V. Dilectorum Electio, exosorum
Reprobatio,

VI. Electorum prædestinatio ad vitam
eternam; Reproborum prædestinatio
ad damnationem.

VII. Prædestinatorum omnium
Creatio ad labendum; unde Deus cau-
sa mali statuitur expressè.

VIII. Laporum elektorū redemptio
per Christum, Laporum reproborum
præteritio.

IX. Redemptorum vocatio effi-
cax, Relictorum quorundam vocatio
inefficax.

X. Vocatorum efficaciter fides,
reliquorum inefficaciter vocatorum
incredulitas.

XI. Fidelium justificatio, infide-
lium permancio sub irâ & judicio Dei.

XII. Justificatorum conservatio:
Injustorum desertorum ignominiosa
damnatio. Et dicimus deinceps ex-
hac glorificatione paucorum & dam-
natione multorum, gloriæ divinæ
manifestatio, ut sic quod ultimum
erat

§42 REFUT. CALV. IN SPECIE.
erat in executione, primum fuisse in intentione. Hos gradus ita connectunt Calviniani ut posteriora nequeant esse sine prioribus, nec priora sine posterioribus, ita enim illi descendendo colliguntur: quicunque ab æterno non fuit praescitus, dilectus, electus, praedestinatus ad vitam: illi non est missus Filius, non vocatur, non potest credere, multò mino justificari & glorificari. Deinde, Ascendendo colliguntur ita; qui non glorificatur, nec justificatur, ille non est vocatus, pro eo Christus non est mortus, is non est praedestinatus ad vitā seu Electus, nec dilectus, nec praescitus &c. Hanc vocant methodū Analyticam; illā Syntheticā. atq; sic uno intuitu deprehendere poteris totum iniquitatis Calvinisticæ Mysterium huic brevi definitioni inclusum. Praedestinatio est Decretum Dei, quod ab æterno, quasdam certas & singulares personas sibi soli non ipsis notas, ex merito absolute omnesque causas ante grediente decreto, sine ullo fidei inchristum respectu, ad vitam elegit; ita ut hos vi istius decreti salvari peremptoriè & inev.

& inevitabiliter sit necessum: reliquis
sine ulla consideratione, impoeniten-
tibus ex mero item beneblacito ne di-
cam odio reprobatis & ad eternam
damnationem destinatis & adjudicandis.

Tandem de necessitate peccandi & necessa-
rio eventu prædestinationis, docebitur in
Disp. seq. *Ad complendam pagellam rol. Deo*
addo emblemata hosti m veritatis de causâ
peccati: Job. Calv. Lib. i. Inst. cap. 8. §. 2. dici-
tur Satan excæcare infidelium mentes: Sed
unde hoc, nisi quod à Deo ipso manat efficac-
ia erroris, ut mendacijs credant, qui renu-
unt parere veritati. Item Lib. 2. c. 5. Spiritus
impurus Dei Spiritus vocatur, quia ad ejus
nutum potentiamq; respondet, instrumen-
tum magis ipsius in agendo, quam à seipso
autòr. *Huld. Zwinglius lib. de prov. T. i. ope-*
rum p. 364. ait: Cum Deus sive Numen inju-
stiam in se nobis ostendere nullâ ratione
posset, ut quod undiq; verum, bonum, san-
ctum, naturâ sit, ideo per creaturam injusti-
tiae exemplum produxit, non q: creatura il-
lam suœ marte produxerit, quæ nec est, nec
vivit, nec imperatur sine Deo sive Numinis: Sed
quod Numen ipsum auctor est ejus, quod no-
bis est injustitia: Illi verò nullatenus est.

Tantum.

Disp. XVIII.

Ad humanitatem rara, eruditissimq; probata
Laudibus eximium VIRUM JUVENEM,

DN. PETRUM MATTHIÆ
GARDINVM, Calmariâ Smolandum,
amicum, comilitonem ac opusq;
proximum per dilectum.

Nuper hyperboreis aquilo de cau-
tibus baustas
Irrigo latè sparserat ore mi-
ves:

Nunc rident Nymphæ floret nemus
omne aboenſe
Dulce melos cantat nostra sono-
ra merops.

Gratulor ergò tibi mi præstantissime
Petrœ

Gratulor en musam non la-
uisse tuam

L. Mg.

PRÆSES.

P E T R U S G A R D I N U S

per eAnagram.

G R U S ! S U P E R I D A N T .

Elaboratio extemporanea :

E T Palamedis avis, vigili, G R U S ,
percelebratur
Curâ, quod profugum servat ubiq;
gregem!

Ordinis & justiq; tenax neu litera for-
tè

Turbetur, sedes dum renovare cu-
pit.

Mors gruum pernox multum G A R D I-
N U S amatis

Invigilat studijs, nomen & inde
tulit.

Litera quo maneat, P E T R U S , sine labore,
refecta,

Gnaviter incumbit, differit egregie.

Munera dispensant S U P E R I memo-
resq; laborum,

Premia per vigili D A N T q; dabuntq;
suo!

E L I Å Zillandz
Med. Doct. & Prof.

P E -

PETRUS GARDINUS

Calmariensis.

ἀναγραμματίζόμενος:

Per Maria Luctus: Nè sis grandis?

Quimari alitibus falcant vada falsa Catinis,

Solliciti vastas ingrediuntur aquas:

Sic quoq; Piëridum divina profunda pete^ttes;

Stringuntur Curis Cœrula per Marias;
Luctus pervarios coguntur inire labores:

Tu nè sis grandis, qui prope limen a-
qua es?

Discite pontivagi Nautæ, quæ discere oportet:

Luctus Majores, aspera per Marias

Castalidum, restant tranantibus: æquora sur-
gunt,

Venti hic exsiliunt, fluctibus unda fre-
mit.

Pauperies, sudorq; laborq;: Hæc fulmina dura
Nautas disturbant. Deficiente labant

Mox animo plures! Clamant in rebus egenis:
Nè sis grandis? cheu! deniq; linque-

ratem!

Nam nulli tutum est, hædis surgentibus, æ-
quor:

At revocat virtus: δύσκολα πάντα
καλὰ;

Turpe referre pedem, nee passu stare tenaci;
Extensis manibus murmurata rauca tere,

Donec

Donec humū optatam pētingit tuis phasēs.

*Petrus Gardinus Calmariensis agit,
Per varios casus, Per tot durissima fata,
Dicat Naviculam fortiter atq; pīe.*

Tandem eluctatus nigri Maris impiger undā
Ille Dei laudes in cāthēdrā Celebrat:

*Atq; dein repetit patrīam, dulcesq; Penates.
Q uotinam Naulum deproperaret iter!*

*Tέτω Γῶ Δεκατεράκινω, τὴν τῆς ἐυστο-
θίας ὑπομονὴν, Γῶ ὁμοχωρίᾳ, συνρά-
γώτη πάντῃ οὐ πότερος φίλω εἴλιο
κερνεστᾶ, εν εμμένεν ἀυτὸν περθύ-
μως καλῶ Γῶ ἐπιηδέν μαζί, Γῆς το-
χῆς ἵνα τίθησθαι, συγχάρεσθαι ἔθελε*

*M. ANDREAS Jaspelqni
Calmariensis.*

Auro quid melius? Jaspis: Quid Jaspidel
Virtus:

Quid virtute? Deus: quid Deitate?
Nihil.

Si Deus est bonitas super omnia Concele-
branda,

Author, dic sodes, qui scelerum esse
potest?

Hanc cum defendis bonitatem, Petre police
Te Deus exhilaret eum bonitate suā!

*Hæc pauca adposuit
LMg*

*JOHANNES RODDE
Calmariensis.*